

HAVØRNEN, *HALIAËTUS ALBICILLA*, PAA ISLAND

AF

P. NIELSEN

FORHV. FAKTOR, EYRARBAKKI

Da jeg i dette Tidsskrifts 15. Bind, 1921, med en Tilføjelse i 17. Bind, 1923, gav en Oversigt over Havørnens Forekomst paa Island, var der mindst 7 Par rugende Havørne her i Landet. Ved siden at skrive til forskellige Mænd, der boede i Nærheden af disse Ørnes Rugepladser, ved Opfordringer i Aviser og gennem mundtlige Samtaler har jeg søgt at faa Kendskab til Havørnens videre Skæbne her i Landet. Da der nu er forløbet 5 Aar, siden jeg skrev førstnævnte Artikel, vil det maaske have sin Interesse at se, hvad der er blevet mig meddelt i disse Aar vedrørende Havørnen.

Arnes-Syssel.

I Slutningen af Juni 1921 fandt Rævejæger Sigfús Þórarinsson Skelettet af en Havørn paa Skinnstungahede ved Þjórsaa i Gnúpverjahrepp. Denne Ørn er sikkert dræbt af Rævegift den foregaaende Vinter.

Bonden Þorsteinn Bjarnason, Háholt, har ²⁵/₇ 1921 mundtlig meddelt mig, at han 2 Gange i Gnúpverjahrepps Alminding har fundet døde Havørne, omkomne af Gift, der var udlagt for Ræve.

Chauffør Einar Einarsson, Grund, har den ¹⁸/₈ 1923 mundtlig meddelt, at han sidste Foraar ved Sandvík, Nord for Eyrarbakki, saa en Ørn flyve fra Øst mod Vest, altsaa i Retning mod Ølfus.

Olafur Sigurðsson, Kaldaðarnesi, saa i Marts 1925 en Ørn flyve langs med Ølfusaa; den kom fra Ølfus.

Den 28. Oktober 1925 saa Lærer Aðalsteinn Sigmundsson, Eyrarbakki, en Havørn komme flyvende over Eyrarbakki, med Retning fra Ingólfssjæld. Den er vistnok kommen fra Núpar i Ølfus for at søge Føde ved Havkysten mellem Ølfusaa og Þjórsaa.

1924 saas flere Gange en enlig Ørn i Ølfus. Havørnen er saaledes ikke endnu helt forsvunden i Árnessyssel; men der er desværre vistnok kun 1 Individ tilbage, der sandsynligvis har Opholdssted ved Núpar i Ølfus; men da der er lang Vej til, hvor de nærmeste Ørne yngler, nemlig Vestlandet, kan det blive vanskeligt for den at finde en Mage.

Kjósar- og Gullbringu-Syssel.

I Begyndelsen af Oktober 1923 saa Konsul Jes Zimsen, Reykjavik, 2 Havørne sammen i Mosfellssveist i Nærheden af Reykjavik, og han mener, at de har været parrede.

I Bladet »Vísir« Nr. 88, ¹²/₄ 1922, opgiver fhv. Overlærer Bjarni Sæmundsson, efter Sysselmandens Indberetning om Optællingen af ynglende Ørne paa Tingrejsen 1921, at et Par Havørne har ynglet paa »Arnarnýpa« i Meðalfell i Kjós siden før Aarhundredskriftet, og at de yngler der endnu og ses aarlig. For at faa denne Oplysning bekræftet af en Mand, der bor der i Nærheden, og for at faa at vide, om Ørneparret vedblivende yngler paa dette Sted, skrev jeg den 9. August 1925 til Pastor Halldór Jónsson, Reynivellir i Kjós, og bad ham om nærmere Oplysninger. Den 19. October 1925 skriver Pastor Jónsson: Jeg har forsøgt at faa opklaret, om Ørnen har ynglet i Meðalfell 1921, men der er ingen, der ved, at noget saadant har været Tilfældet, hverken det Aar eller 1922, 23, 24 og 25, og det er sikkert, at ingen Ørne har ynglet i Meðalfell disse Aar eller i den Part af Fjældet, der vender mod »Esja«.

Bonden Guðbrandur Einarsson, som nu er omtrent 60 Aar gammel, var for c. 40 Aar siden Tjenestekarl paa Gaarden Miðfelli, og paa den Tid ynglede Ørnen paa dette Fjæld, men da den begyndte at dræbe Lam, blev dens Rede ødelagt, og siden har den formodentlig ikke ynglet der. Derimod har et Par Ørne ynglet i den saakaldte Grænuvíkurklettur, Nord for Reynivallaháls og Syd for Hvalfjord. Paa dette Sted har et Par Ørne ynglet alle de foregaaende Aar. 1911 og 1924 havde Parret kun 1 Unge, men 1922, 1923 og 1925 var der 2 Unger i Reden. Endvidere skriver Præsten, at det ikke er iagttaget, at Ørnen gjør nogen større Skade; dog kan det naturligvis hælde, at den engang imellem tager et Lam, men det er vistnok sjældent.

En Mand, der nu bor i Reykjavik, Árni Arnason fra Höfðahólar, har skriftlig meddelt mig, at en Skytte i Reykjavik ved Navn Guðmundur Jónsson i Sommeren 1924 paa en Gang saa 5 Ørne ved Hvalfjord; desuden 3 i Laxvogi og 2 i Brynjudalsvogi. Hvis dette er rigtigt, hvad der ingen Grund er til at tvivle om, da Skytten skal være en paalidelig Mand, maa dette have været det gamle Ørnepar, der yngler i Grænuvíkurklettur, tillige med dets Unger fra de sidste 4—5 Aar.

Snæfellsnes- og Hnappadals-Syssel.

Hreppstjórar Jón Guðmundsson, Skógarstrandahrepp, skriver 12. Oktober 1925: I Narfeyrarhlíð ses ofte 2 Ørne, men jeg ved ikke af, at de har ynglet der eller andre Steder her i Omegnen 1922—25. En Ørn blev dræbt af Rævegift i Helgafellssveit i Vinteren 1924.

Dala-Syssel.

1921 ynglede der 2 Par Ørne i Dalasyssel, det ene Par i Ballarárhlið paa Skarðsströnd, det andet Par i Tjaldanishyrna i Saurbræjarhrepp. Ifølge Brev af ¹⁰/₁₁ 1925 fra en Mand i Saurbræjarhrepp har det samme Par ynglet i Tjaldaneshyrna 1922, 23, 24 og 25. Samme Mand skriver, at der vistnok ikke i de senere Aar er dræbt Ørne i Saurbræjarhrepp, skønt man stundom har næret Frygt for, at Ørnen skulde angribe unge Lam. »Desuden er Ørne jo nu fredede«.

Om Ørneparret paa Skarðsströnd har jeg desværre ikke kunnet faa Oplysning, idet jeg ikke har faaet Svar paa mine skriftlige Forespørgsler; men forhaabentlig lever de endnu.

Ísafjarðar-Syssel.

Paa skriftlig Forespørgsel meddeler Hreppstjóri Halldór Guðmundsson, at Havørnen vedblivende har ynglet paa sin gamle Yngleplads Arnarstapi i Reykjarfjarðarhrepp i Aarene 1922, 23, 24 og 25. Ved Midsommertid 1924 fandt nogle Folk, der var ved at lede efter Faar, den ene Ørn død ved en Aa, der løber ud i den inderste Fjord, Isafjord, ved Isafjordsdyb, medens Magen med en Unge fløj omkring i Nærheden; men allerede i Oktober samme Aar havde den tiloversblevne gamle Ørn fundet sig en Mage. 1925 ynglede det nye Par paa den gamle Plads, og i Begyndelsen af Juli var der 2 Unger i Reden.

Rangárvalla-Syssel.

Det er bleven mig fortalt, at Kristófer Jónsson i Vindás har set en Ørn ved Fiskivatn i Landmannaafrijet 1922.

For Tiden ved jeg saaledes ikke Besked om mere end 3 Par rugende Havørne paa Island, nemlig: 1 Par i Kjósar-Syssel, 1 Par i Dala-Syssel og 1 Par i Ísafjarðar-Syssel. Muligvis findes der dog yderligere 1 à 2 Par, om hvilke jeg ikke har faaet Oplysning; men en Tilbagegang i de sidste 5 Aar er desværre sikker, og jeg havde ikke ventet andet, eftersom Udlægning af Gift for Ræve vistnok i det væsentligste foregaar uforandret, omend maaske i lidt mindre Udstrækning paa Vestlandet, hvor netop de rugende Ørne har hjemme.

ANMELDELSE

R. HØRRING: FUGLE II. Danmarks Fauna, Nr. 30. 332 Sider med 70 Afbildninger. G. C. E. Gads Forlag, København 1926. Pris 5 Kr., indb. 6 Kr. 50 Øre.

Den med Længsel imødesete Fortsættelse af Bearbejdelsen af Fuglene er nu udkommet og indeholder Lomfugle, Stormfugle, Vandhøns, Tranefugle og Vadefugle; i det tidligere udkomne Bind beskrevs Andefugle og Hønsfugle.

De gode Egenskaber, som udmærkede det første Bind, findes tilfulde ogsaa i dette. Hver Art er grundig beskrevet i sine forskellige Dragter, og der gives indgaaende Oplysninger om dens Udbredelse og Livsforhold. Saavel Sommer- og Vinterdragt som Dragterne for Han, Hun, unge Fugle og Dununger omtales indgaaende paa en saadan Maade, at enhver, naar han benytter sig af de givne »Nøgler«, med Lethed vil kunne bestemme en hvilkensomhelst af de i Bogen omhandlede Fugle og tillige faa gode Oplysninger om den. Ogsaa de forskellige Racer er der gjort nøje Rede for, og det er i det hele taget en overordentlig Fylde af Kundskaber, der her er samlet. Trykt i Teksten findes Billeder af samtlige beskrevne Arter, noget, der altid kan være til Hjælp ved Bestemmelsen; dog burde ved hver Afbildning Forholdet til Fuglens virkelige Størrelse være angivet.

Bogen fortjener at ejes af alle, der her i Landet giver sig af med Fugle; de vil i den paa en nem Maade kunne finde talrige Oplysninger, som ellers ikke er let tilgængelige.

O. HELMS